

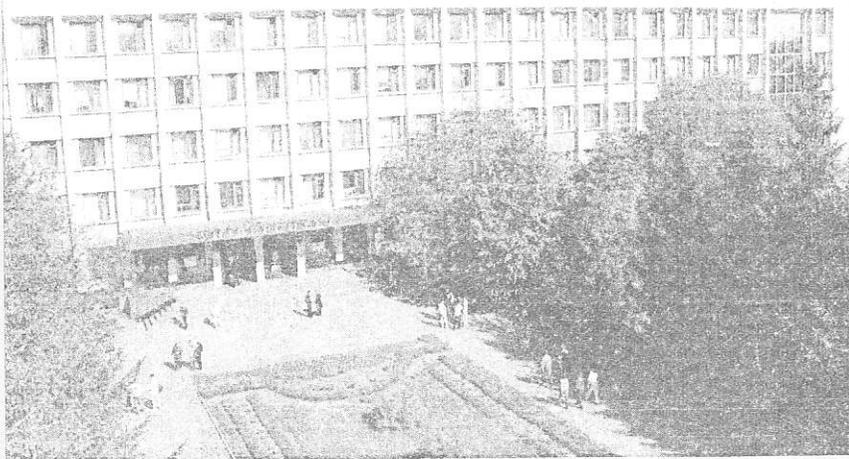

**ПОЛТАВСЬКИЙ
УНІВЕРСИТЕТ СПОЖИВЧОЇ
КООПЕРАЦІЇ УКРАЇНИ**

МІЖНАРОДНИЙ КООПЕРАТИВНИЙ РУХ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНА ПРАКТИКА

**Матеріали Міжнародної
науково-практичної конференції**

15—16 квітня 2010 року

ПОЛТАВА * РВВ ПУСКУ

Міністерство освіти і науки України

Укоопспілка

Полтавська обласна державна адміністрація

Полтавський університет споживчої кооперації України

Полтавський регіональний центр досліджень і сприяння розвитку кооперації

Полтавська обласна сільськогосподарська дорадча служба

ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»

Інститут економіки РАН РФ (Росія)

Російська академія державної служби при Президенті РФ (Росія)

Волгоградський державний університет (Росія)

Сільськогосподарська палата Нижньої Саксонії (Німеччина)

Інститут досліджень проблем сільського господарства і продовольства

(Мартін-Лютер-Університет Халле-Віттенберг; Німеччина)

Вірменський державний економічний університет (Вірменія)

Інститут Конфуція (КНР)

МІЖНАРОДНИЙ КООПЕРАТИВНИЙ РУХ: історичний досвід і сучасна практика

**Матеріали Міжнародної
науково-практичної конференції**

15—16 квітня 2010 року

**ПОЛТАВА
РВВ ПУСКУ
2010**

УДК 334
ББК 65.08
М34

Розповсюдження та тиражування без
офіційного дозволу ПУСКУ заборонено

Організаційний комітет

Голова оргкомітету: *Нестуля О.О.* – ректор Полтавського університету споживчої кооперації України, д.і.н., професор

Заступники голови:

Рогоза М.Є. – перший проректор Полтавського університету споживчої кооперації України, д.е.н., професор

Карпенко О.В. – проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків Полтавського університету споживчої кооперації України, к.е.н., доцент

Члени оргкомітету та редакційної колегії

Степаненко С.В. – проректор з науково-педагогічної роботи ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», к.е.н., професор

Пантелеймонович А.О. – професор кафедри грошового обігу і кредиту Полтавського університету споживчої кооперації України, д.е.н., керівник Регіонального центру досліджень та сприяння розвитку кооперації

Аліман М.В. – професор кафедри грошового обігу і кредиту Полтавського університету споживчої кооперації України, к.е.н.

Шимановська-Дяніч Л.М. – професор кафедри менеджменту організацій та зовнішньоекономічної діяльності Полтавського університету споживчої кооперації України, к.т.н., відповідальний секретар Наукового вісника ПУСКУ

Герман Н.В. – директор навчального центру Полтавського університету споживчої кооперації України, доцент

Івченко Є.І. – директор навчально-наукового інформаційного центру Полтавського університету споживчої кооперації України, к.т.н., доцент

Діденко Л.М. – начальник редакційно-видавничого відділу Полтавського університету споживчої кооперації України

Котенко Н.Б. – директор навчально-виробничого комбінату Полтавського університету споживчої кооперації України

Керівники секцій

Пантелеймонович Андрій Олексійович – д.е.н., професор кафедри грошового обігу та кредиту Полтавського університету споживчої кооперації України

Гончаренко Владислав Васильович – д.е.н., професор кафедри міжнародної економіки Полтавського університету споживчої кооперації України

Аліман Мирослав Васильович – к.е.н., професор кафедри грошового обігу та кредиту Полтавського університету споживчої кооперації України

М34 Міжнародний кооперативний рух: історичний досвід і сучасна практика: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2010. – 143 с.

ISBN 978-966-184-080-4

У матеріалах конференції розглядаються актуальні проблеми розвитку міжнародного кооперативного руху. Узагальнено кращий вітчизняний та зарубіжний досвід кооперативних організацій. Подано авторські пропозиції щодо активізації різних видів кооперації для подолання наслідків світової фінансово-економічної кризи.

Збірник розраховано на дослідників кооперативного руху, практиків, викладачів і студентів.

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів – українською, російською, німецькою, англійською.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.

УДК 334
ББК 65.08

© Полтавський університет споживчої
кооперації України

ISBN 978-966-184-080-4

<i>Варема І.А.</i> Особливості вертикальної інтеграції на кооперативних засадах	99
<i>Григорьєва С.В.</i> Особливості Розвитку зовнішньоекономічної діяльності споживчих кооперативів України.....	102
<i>Яценко О.М.</i> Синергетичні засади розвитку інтеграційних процесів у галузі бджільництва	105
<i>Karen Grigoryan</i> The role of strategic alliances for export promotion	110
<i>Литвин О.Ю.</i> Радянська модель житлової кооперації у контексті сучасних соціально-економічних проблем.....	112
<i>Білоброва Т.О.</i> Проблеми розвитку будівельно-ощадних кас в Україні	116
<i>Лупно Д.В.</i> Перспективи кооперативного фінансування виробництва в сучасних умовах.....	119
<i>Клименко В.І.</i> Проблеми іноземного інвестування підприємств споживчої кооперації.....	122
СЕКЦІЯ 3. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПОШИРЕННЯ ЗНАТЬ ПРО КООПЕРАЦІЮ	124
<i>Глушан О.В.</i> Внесок С.В. Бородаєвського у розвиток Української вищої кооперативної освіти	124
<i>Панченко О.П.</i> Досвід артілей М.В. Левитського на сторінках вітчизняних кооперативних видань кінця ХІХ – початку ХХ ст.	127
<i>Яциун Т.П.</i> Участь вітчизняних кооперативних організацій у розвитку громадської агрономії (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)	131
<i>Новицька І.В.</i> Проблеми використання міжнародного досвіду кредитної кооперації в Україні	135
<i>Лисенко М.О.</i> Удосконалення ефективності поширення інформації про споживчу кооперацію за допомогою впровадження системи управління знаннями	138
<i>Ножова Г.М., Кубіній В.В., Бугір Л.М.</i> Формування і використання людського капіталу на підприємствах споживчої кооперації закарпатського регіону	139

свій пай комусь із постійно проживаючим з ним членів сім'ї можна було тільки за згодою загальних зборів членів кооперативу. Обмін житловими приміщеннями між членами одного житлово-будівельного кооперативу відбувався за рішенням загальних зборів членів кооперативу. Громадянин міг бути членом тільки одного житлово-будівельного кооперативу (навіть при наявності коштів і бажанні збудувати ще одну квартиру). При отриманні іншого житла член житлово-будівельного кооперативу повинен звільнити разом із родиною кооперативну квартиру.

З метою вирішення сучасних житлових проблем, чи не варто нам проаналізувавши розвиток житлової кооперації за радянських часів, відкинути недоліки і використати її кращі здобутки ?!

Література

1. Сайченко Г. Будемо падати / Г. Сайченко // *Контракти*. – № 8, 26.02.2010 р.
2. Примерный устав жилищно-строительного кооператива / отв. за выпуск Г.С. Барановская, Г.С. Сиволобова. – К.: Будівельник, 1998. – 48 с.
3. Галянтич М.К. Житлове право України: навч. посібник / М.К. Галянтич. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 528 с.
4. Житловий кодекс УРСР. – К.: Велес, 2004. – 64 с.
5. Житлове законодавство України. – К.: Істина, 2006. – 320 с.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНО-ОЩАДНИХ КАС В УКРАЇНІ

Т.О. Білоброва, аспірант

Полтавський університет споживчої кооперації України

Сьогодні, коли ринки нерухомості багатьох країн світу знаходяться у кризовому становищі, виникає потреба у застосуванні альтернативних іпотечному механізмів фінансового забезпечення населення житлом. Такою, на думку автора, є житлова кооперація. Протягом багатьох років вона доводить свою ефективність та соціальну спрямованість у країнах Європи, Америки, в Австралії. Так, наприклад, у 2006 р. частка кооперативного будівництва у Франції складала 25 %, в Італії – близько 20 %, у Данії та Фінляндії – 15 % [1]. У всьому світі будівельні кооперативи є одним з найбільш ефективних засобів покращення житлових умов громадян. Такі заклади існують в Англії (будівельні товариства), США (кредитно-ощадні асоціації та банки взаємних заощаджень), а в Словаччині, Чехії, Угорщині широко використовується досвід так званої «німецької схеми» [2].

Нажаль, практика показує, що із розпадом СРСР кількість будівельно-ощадних кас в Україні стрімко скоротилась. З подальшим розвитком ринкової економіки будівельно-ощадні каси були витіснені банківським іпотечним кредитуванням, яке, однак, не довело своєї ефективності і поки ще не «прижилось» на території постсоціалістичних країн.

Дослідження дійсного члена Російської академії наук В. Полтеровича показали, що жодній країні світу не вдавалось створити сучасну масову іпотеку, оминувши стадію будівельних товариств. Розвиток іпотеки у світі рухався двома паралельними шляхами: масова та елітна іпотеки. Масова іпотека включала в себе, насамперед, будівельно-ощадні кооперативи, що піддавалися ліквідації, потім – безперервні кооперативи, які майже еквівалентні будівельно-ощадним касам, далі – позиково-ощадні асоціації. А елітна іпотека – це ощадний банк, іпотечний банк і агентство вторинного ринку. Після розвитку всього цього з'являється ринок кредиту [9].

Такі інститути, як будівельно-ощадні каси, працюють там, де ще немає розвиненого ринку іпотеки, зокрема, в країнах пострадянського простору (таких як Словаччина, Чехія, Польща). Будівельно-ощадні каси можуть виявитися набагато ефективнішими на певному етапі. Очікується, що через 10–15 років їх роль поступово зменшуватиметься. Так відбувалося в Німеччині, де вони активно розвивалися в критичній ситуації після війни, у Чехії і Словаччині – на початку 90-х. Вони там існують і зараз, але добробут населення підвищився, тому це вже не домінуюча схема фінансування житлового будівництва [9].

Об'єктивно в Україні на сьогодні склались передумови для розвитку житлової кооперації у формі ощадно-будівельних кас, про що свідчить:

1) Часткове згорання і недоступність іпотечного кредитування. В 2008 році житлові кредити видавали близько 100 банків, а в 2009 році – тільки 10–12 [11]. Умови кредитування – 20–25 % річних в гривні, первинний внесок у розмірі 40–50 % від суми позики, термін кредитування 10–15 років – фактично унеможливають іпотеку як таку.

2) Житлова кооперація має соціальну орієнтацію, є неприбутковою і максимально орієнтованою на задоволення потреб громадян із середніми та високими доходами. Окрім функції фінансування житлового будівництва, вона може також виконувати функцію накопичення та заощадження;

3) Собівартість житла, збудованого кооперативами у нинішніх ринкових умовах є нижчою, оскільки не включає в себе спекулятивних націнок за квадратні метри, вигідне розташування; у неї на закладений прибуток девелопера, забудовника, власника земельної ділянки. Та-

ким чином, таке житло за своєю ціною є дешевшим, а, отже, і доступнішим.

Впровадження та широке застосування ощадно-будівельних кас в Україні ускладнюється рядом причин:

1. Глибока економічна дестабілізація. Створення кас має сенс лише в тих країнах, де відсоток з банківських внесків вищий за інфляцію. Тоді нижчий відсоток з внесків у касах не знецінюватиме гроші вкладника [5]. В Україні на сьогодні ставки по депозитам не перевищують інфляцію, темпи якої в 2008 та в 2009 роках склали близько 23 і 14 відсотків на рік відповідно [12].

2. Відсутність відповідного законопроекту який би забезпечив надійне та ефективне функціонування такої форми кооперативів. На думку юристів, для реалізації такої схеми потрібні окремі законодавчі механізми. З погляду законотворчості втілення в життя такого механізму – тривала робота, ймовірно пов'язана зі змінами до Цивільного і Господарського кодексів, а також зі створенням безлічі підзаконних актів. [5]. Подібна ситуація спостерігається і в Росії, проте там вже розроблений законопроект «Про будівельно-ощадні каси», який був прийнятий в першому читанні в березні 2008 року, однак відкладений на невизначений термін.

Існує також ще один юридичний аспект, що стримує подальший розвиток житлової кооперації в Україні. Його суть полягає у правовій колізії стосовно права на створення та членство у кооперативі. Так, членом кооперативу може стати лише особа, яка перебуває на квартирному обліку, має постійне місце проживання у певному населеному пункті та потребує поліпшення житлових умов. Крім того, створення кооперативів законодавчо закріплене за виконавчими комітетами місцевих Рад, підприємствами, установами, організаціями. Водночас, для того, щоб створити кооператив, потрібно не волевиявлення фізичних осіб, які є засновниками житлово-будівельного кооперативу, а органів місцевого самоврядування чи юридичної особи, при якій створюються кооперативи. Цілком очевидно, що це сьогодні не відповідає загальним засадам створення юридичних осіб приватного права [13]. Таким чином, автор погоджується з П. Червко у тому, що житлово-будівельні кооперативи у нинішніх економічних умовах повинні створюватись у добровільному порядку, незалежно від волі державних і місцевих органів влади.

3. Брак державних коштів для підтримки та заохочення накопичень членами будівельно-ощадних кас. У Білорусі, наприклад, така програма (будівництва через фонди фінансування будівництва за кошти населення) виявилась успішною лише тому, що так фактично існувала державна підтримка фондів. Дійсно, у багатьох країнах світу ме-

ханізм будівельно-ощадних кас є ефективним здебільшого через державну фінансову підтримку.

Сьогодні функціонування будівельно-ощадних кас в Україні повністю залежить від послідовного і повного вирішення вищезазначених проблем. Світовий досвід переконливо доводить їх ефективність та особливу актуальність в періоди економічних трансформацій. Досліджуючи житлові системи розвинутих країн світу можна помітити, що житлова кооперація не втрачає своєї значущості навіть за умов широкого розповсюдження інших схем житлового фінансування (насамперед банківського іпотечного кредитування), а також незважаючи на те, що поки що фактично не є доступною малозабезпеченим верствам населення.

Література

1. Лазарова Л. Особенности подхода к жилищной политике // Экономист. – 2006. – № 10. – С. 72.
2. Сайт Межрегионального потребительского кооператива граждан «Строй и живи». – Режим доступа: <http://www.spbcoop.ru>.
3. Рожен О. Нестандартне завдання для НАНУ: пошук швидкого забезпечення українців квартирами // Дзеркало тижня. – № 46 (774). – 28 листопада – 4 грудня 2009 р. – Режим доступу: <http://www.dt.ua/3000/3100/67848/>.
4. Білоусова Н. Повільне «потепління» житлового кредитування // День. – № 2. – 13.01.2010 р. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/290265/>.
5. Блок З. Будощадкаси: заощадження – в каси, іпотеку – в маси. – Сайт Інформаційного агентства «Уніан». – Режим доступу: <http://economics.unian.net/ukr/detail/27754>.
6. Офіційний сайт Держкомстату України – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Червко П.П. Правове регулювання створення житлово-будівельних кооперативів в Україні // Університетські наукові записки. – 2006. – № 3–4 (19–20). – С. 200.

ПЕРСПЕКТИВИ КООПЕРАТИВНОГО ФІНАНСУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Д.В. Луппо, асистент

Полтавський університет споживчої кооперації України

Світовий досвід показує, що кооперація праці та виробництва – об'єктивний історичний процес, який притаманний усім способам виробництва, країнам з будь-яким соціально-економічним ладом. Подальший розвиток соціально-економічний відносин призвів до появи